

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСЛІДНИКІВ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ О. Ф. МУЗИЧЕНКА

У пошуках шляхів до Нової української школи, важливе значення має звернення до творчої спадщини й практичного досвіду педагогів минулого, з ім'ям яких пов'язані якісні перетворення у сфері освіти. «Вивчення історії шкільних реформ, – як підкреслює доктор педагогічних наук Л. Д. Березівська, – сприяє осмисленню й усвідомленню сучасних процесів у освіті та проєктуванню її майбутнього» [1, с. 420].

Задля інформаційного забезпечення історико-педагогічних розвідок, сприяння розвитку й поширенню педагогічного біографічного знання фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (ДНПБ) розроблено віртуальний інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу» та онлайн-проєкт «Ми стоїмо на плечах наших попередників: Видатні педагоги-ювіляри». Загалом їхній зміст та функції окреслені в публікації Л. Д. Березівської та Т. М. Деревянко [2]. В обох вебконтентах виокремлено персоналії Олександра Федоровича Музиченка (1875–1940) – визначного українського вченого-педагога й освітнього діяча.

О. Ф. Музиченко був активним учасником розбудови української національної школи в першій третині ХХ ст. Вирішуючи проблеми створення національної системи освіти, він творчо використовував передовий досвід світової педагогіки. Йому належить провідна роль у запровадженні єдиної трудової школи в Україні, головним завданням якої педагог вважав розвиток особистості дитини в процесі виховуючого навчання. Вчений сформулював власну педагогічну концепцію комплексності й плідно втілював її в освітню практику; зробив вагомий внесок у розробку методики навчання в початковій школі; працював над питаннями вдосконалення педагогічної майстерності вчителів.

У персоналії О. Ф. Музиченка вебресурсу «Видатні педагоги України та світу», розміщеному на порталі ДНПБ, зібрано масив інформації, що висвітлює життєвий шлях, теоретичний і практичний доробок вченого [3]. Це – текстові, бібліографічні, зображувальні матеріали. Вони представлені за рубриками: «Біографія», «Бібліографія творів О. Ф. Музиченка», «Бібліографія публікацій про життя та діяльність О. Ф. Музиченка», «Фотогалерея».

Цього року, до ювілею педагога – 145-річчя від дня народження, здійснено оновлення бібліографічних рубрик персоналії. Так, бібліографію творів О. Ф. Музиченка доповнено відомостями про його публікації в журналах: «Вільна українська школа», «Освіта Донбасу», «Радянська школа», «Шлях освіти» та ін. Серед них – стаття «До історії єдиної школи на Україні» (1918), методичний нарис навчання рідної мови «Читання й культура слова в сучасній школі» (1928), конспект-програма з перепідготовки шкільних працівників «Як по-новому вести педагогічну роботу в трудшколах з дітьми?» (1924). Додано інформацію про републікації творів вченого в книжці Н. О. Ярмак «Освітня діяльність і педагогічні погляди О. Ф. Музиченка» (2007): статті – «Реформа школи чи шкільна реформація?», «Проблема комплексності в

Німеччині та у нас», буквар «Робітна книжка для першого року навчання» (у співавт.) та ін.

Бібліографію публікацій про життя та діяльність О. Ф. Музиченка поповнено описами монографій, дисертацій, підручників, статей відомих українських науковців. Зокрема, це – праці Л. Д. Березівської, О. В. Сухомлинської, О. В. Тринус, Н. О. Ярмак та інших дослідників.

Значну частку записів у бібліографічних рубриках забезпечено гіперпосиланнями для онлайн-прочитання повних текстів.

В онлайн-проєкті «Ми стоїмо на плечах наших попередників: Видатні педагоги-ювіляри», розміщеному на сторінці ДНПБ у соцмережі Facebook, для дослідників та всіх відвідувачів (вчителів, бібліотечних працівників, здобувачів освіти та ін.) запропоновано ознайомитися з текстами праць О. Ф. Музиченка «Виховуючий вплив навчання» й «Краєзнавство в комплексних програмах та його метода», у яких автор розглядає застосування активних методів навчання й доводить їх важливість у шкільній практиці. Користувачі можуть поділитися враженнями від прочитаного, висловити свої думки в коментарях.

Можемо констатувати, що сукупно окреслені персоналії презентують творчість педагога, розкривають стан досліджуваності його спадщини. Науковцям надано можливість отримати широкий спектр джерельної інформації та взяти участь у комунікації щодо постаті О. Ф. Музиченка у віддаленому режимі, що в реаліях пандемії COVID-19 є вагомою підтримкою в історико-педагогічних і біографічних пошуках.

Список використаних джерел

1. Березівська Л. Тенденції реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст. *Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія* : монографія / за ред. Василя Кременя та ін. ; МОН України та ін. Київ, 2013. С. 420–428.

2. Березівська Л. Д., Деревянко Т. М. Електронний ресурс «Видатні педагоги України та світу» й онлайн-проєкт «Ми стоїмо на плечах наших попередників: Видатні педагоги-ювіляри». *Вісн. Нац. акад. пед. наук України*. 2020. Т. 2, № 1. URL: <http://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/54/83> (дата звернення: 02.10.2020).

3. Музиченко Олександр Федорович (1875–1940) : сторінка інформ.-бібліогр. ресурсу «Видатні педагоги України та світу» / упоряд.: Є. Ф. Демида, О. М. Прохоренко ; наук. керівник Л. Д. Березівська ; ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. *Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського* : офіц. сайт. URL: <https://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliografichni-resursy/vydatni-pedahohy/10390-2/> (дата звернення: 02.10.2020).

В. В. Ковальчук

СИСТЕМА ЖІНОЧОЇ ОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ В ТРЕТЬОМУ РЕЙХУ (1933-1945)

Досить довгий час вивчення системи освіти та виховання Третього Рейху поступалося вивченню політичної чи економічної історії нацистської Німеччини. Що вже говорити про вивчення системи освіти за гендерним принципом із застосуванням відповідної методології. Тому сьогодні, коли ці принципи застосовуються до різних сфер знань, буде актуально застосувати їх до вивчення системи освіти Третього Рейху та розглянути ті трансформації, що відбулися в цій системі під впливом ідей націонал-соціалізму.